

کلیله و دمنه

ابوالمعالی نصرالله منشی

بر مبنای تصحیح عبدالعظیم خان قریب
و مقایسه با چند تصحیح معتبر دیگر

همراه با زندگی‌نامه عبدالله بن المقفع، مترجم
بزرگ کتاب از پهلوی به عربی و ترجمه و شرح
اشعار و عبارات عربی از مترجمی ناشناخته در
قرن ششم هجری و لغت‌نامه

عنوان قراردادی : کلیله و دمنه.
عنوان و نام پدیدآور : کلیله و دمنه بر مبنای تصحیح عبدالعظیم خان قریب و مقایسه با چند تصحیح معتبر دیگر همراه با زندگینامه عبدالله بن مقفع مترجم بزرگ کتاب از پهلوی به عربی و ترجمه و شرح اشعار و عبارات عربی از مترجمی ناشناخته در قرن ششم هجری و لغت نامه / ابوالمعالی نصرالله منشی.
مشخصات نشر : تهران: زرین، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری : ۲۷۵ ص.
شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۴۰۷-۴۱۱-۰
وضعیت فهرست‌نویسی : فیا.
یادداشت : واژه‌نامه.
موضوع : نشر فارسی - قرن ۶ ق.
شناسه افزوده : نصرالله منشی، نصرالله بن محمد، قرن ۶ ق، مترجم.
شناسه افزوده : ابن مقفع، عبدالله بن دادویه، ۹۱۰۶ - ۹۱۴۵ ق.
رده‌بندی کنگره : ج ۵۰۹۲ ۱۳۹۰ PIR
رده‌بندی دیوبند : ۸۸/۸۲۳
شماره کتابشناسی ملی : ۲۶۳۸۲۹۰

کلیله و دمنه

نویسنده	ابوالمعالی نصرالله منشی
چاپ اول	۱۳۹۰
شمارگان	۲۰۰۰ نسخه
چاپ	رفاه
شابک	ISBN 978-964-407-411-0

انتشارات زرین: تهران، انقلاب، خ کارگر جنوبی، نرسیده به جمهوری، کوچه صابر، پلاک ۷، واحد ۳

تلفن: ۶۶۹۵۹۷۸۵ - ۶۶۴۸۷۱۵۷

دفتر فروش: تهران، میدان انقلاب، ابتدای خ آزادی، خ جمالزاده جنوبی، کوچه جهانگرد، پلاک ۱۷

تلفن: ۶۶۹۰۹۰۶۸ - ۶۶۹۲۳۴۸۷

zarrinbook@gmail.com

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

«قیمت: ۱۰۰۰۰۰ تومان»

فهرست

۷	پیش‌گفتار
۱۵	دیباچه
۲۱	القاب ملوک
۳۷	مفتوح کتاب بر آن ترتیب که این المقفع آورده است
۴۵	ابتدای کلیله و دمنه و هو من کلام بزرجمهر بختگان
۵۱	باب برزویه طبیب
۵۵	حکایت - دزد و توان‌گر
۵۷	حکایت - بازرگان
۶۳	باب الاسد و الثور
۶۴	حکایت - بازرگان و فرزندان
۶۷	حکایت - بوزینه و درودگر
۷۸	حکایت - زاهد و پادشاه
۸۳	حکایت - زاغ و مار
۸۴	حکایت - ماهی‌خوار و خرچنگ
۸۷	حکایت - خرگوش و شیر
۹۲	حکایت - سه ماهی
۱۰۴	حکایت - گرگ و زاغ و شکال
۱۰۸	حکایت - طیطوی، مرغ دریایی
۱۰۹	حکایت - بط و سنگ‌پشت
۱۱۴	حکایت - جماعت بوزینگان و یراعه و مرغ
۱۱۵	حکایت - دو شریک دانا و نادان و گنج
۱۱۷	حکایت - غوک و مار
۱۲۰	حکایت - بازرگان و موش آهن‌خوار

عبدالله بن همدان اهوازی است که به دستور یحیی بن خالد برمکی در سال ۱۶۵ هجری این کتاب نفیس را به عربی بازگرداند و سپس نوبخت آن را به نظم عربی کشاند و بعدها رودکی شاعر بزرگ ایرانی در دستگاه سامانیان و به تشویق ابوالفضل بلعمی از متن عربی، آن را به نظم آورد که تنها ابیاتی از آن به صورت پراکنده باقی مانده است. چنانکه حکیم فردوسی می‌فرماید:

کلیله به تازی شد از پهلوی	بر این سان که اکنون همی بشنوی
به تازی همی بود تاگاه نصر	بدان گه که شد بر جهان شاه عصر
گران مایه بوالفضل دستور او	کسه اندر سخن بود، گنجور او
بفرمود بیا فارسی و دری	بگفتند و کوتاه شد داوری

یکی از ترجمه‌های شیوا از کلیله و دمنه که به جهت نثر و سادگی و شیوه بیان از جذابیت‌های خاصی برخوردار است، ترجمه محمد بن عبدالله البخاری است که کلیله و دمنه را به عنوان *داستان‌های پندآموز* ترجمه کرده است. این ترجمه که در فاصله سال‌های ۵۴۱ تا ۵۴۴ در زمان محمود سلجوقی به فرمان سیف‌الدین عاری از امرای محمود که حکومت موصل را داشت توسط محمد بن عبدالله بخاری از متن ابن مقفع ترجمه شد.

محمد بن عبدالله بخاری در ترجمه این متن برخلاف نصرالله منشی گرد عبارت‌پردازی و استناد به آیات قرآنی و احادیث و اخبار و ابیات تازی و فارسی نگشته و تنها به نقل عین عبارات ابن مقفع اکتفا کرده است و خود تصریح دارد: «هر چند که خاطر در زیادت بسی یاری می‌داد، اما بر موجب فرمان عالی اعلی‌الله بر عین کتاب اختصار کرده‌ام».

اما ترجمه حاضر از مشهورترین ترجمه‌ها در زبان فارسی و آراسته به زیور آیات قرآنی و اشعار عربی است و نثری مصنوع و گاه مسجع دارد و همین ترجمه نفیس است که نام ابوالمعالی نصرالله بن محمد بن عبدالحمید را جاودانه گردانده بسیاری از ترجمه‌هایی که به زبان‌های اروپایی از کلیله و دمنه تهیه شده از همین ترجمه است.



و اما دریغ بود که کتاب حاضر که برگرفته از تصحیح عبدالعظیم خان قریب است؛ به شیوه ماضی عین متن نخستین چاپ و منتشر شود، به همین روی، در آغاز کتاب پس از مقدمه این راقم، زندگانی پرشگرف ابن مقفع، آن اندیشمند و فرزانه ایران‌دوست زبان‌دان و مترجم

بزرگ که استاد همه مترجمان است، و به دستور خلیفه عباسی به جرم پاک‌دینی به قتل رسید؛ با قلم شیوای شادروان اقبال آشتیانی آورده شده است. آنگاه متن با تأمل بسیار و با پرهیز از اغلاط مطبعه‌یی ضبط شده و از آن‌جا که مشاهده شد ترجمه عبارات و اشعار عربی در متن مصحح غالباً ضعیف و قادر به انتقال معنا و مفهوم در حد مطلوب نیست؛ ترجمه‌یی را که توسط مترجمی ناشناخته در دو دهه نخست قرن ششم هجری صورت پذیرفته بود و ترجمه‌یی شیرین و ناب و دل‌پذیر است در بخشی جداگانه آورده شد و بدین‌گونه محققان و پژوهندگان فارسی زبان ترجمه‌یی نفیس از عبارات، جملات و اشعار عربی در اختیار دارند. در بخش پایانی واژه‌نامه‌یی آورده شده که طی آن معادل کلیه واژگان دشوار متن کلیله با نظر داشت به معنای خاصی که نصرالله منشی اراده کرده؛ ذکر شده است.

ناشر